

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 21/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 127/2001 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta ja sivistysvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (HaVL 18/2001 vp ja SiVL 10/2001 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Leena Kuusama, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Matti Rajakylä, opetusministeriö
- erityisasiantuntija Päivi Rajala, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Aimo Myllylä, Vankeinhoidon koulutuskeskus
- pääluottamusmies Irene Litmanen, Vankeinhoidon Henkilökuntaliitto VHHL ry
- sihteeri Reima Laakso, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry.

Lisäksi valiokunta on saanut sisäasiainministeriöltä kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että lakiin sisällytettäisiin alan ammattikorkeakoulututkinnon järjestämisestä koskevat säännökset. Tutkinto suoritettaisiin Uudellamaalla toimivassa Laurea-ammattikorkeakoulussa, joka huolehtisi koulutuksesta yhteistyössä Vankein-

hoidon koulutuskeskuksen kanssa. Ammattikorkeakouluopetus on tarkoitus aloittaa syksyllä 2002.

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Yleistä*

Käsitellessään hallituksen esitystä kriminaalipoliittisten tehtävien ja rangaistusten täytäntöönpanotehtävien uudelleen organisoinnista lakivaliokunta on todennut vankeinhoitoalan koulutuksen uudistamistarpeet. Vanginvartijoiden koulutusta on tarpeellista uudistaa niin, että vartijat pystyvät myös uusiin, rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmän kehittymisen myötä moni-olistuviin tehtäviin (LaVM 13/2000 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että yleisen koulutusjärjestelmän mukaisesti myös rangaistusten täytäntöönpanoalalla järjestetään alan esimies- ja asiantuntijatehtäviin pätevöittävää ammattikorkeakoulutasoista opetusta. Ammattikorkeakoulutasoinen tutkinto korvaa nykyisen vankeinhoitotutkinnon. Esityksen perusteluissa esitetään nykyiseen koulutusjärjestelmään liittyvät ongelmat ja puutteet.

Vankeinhoidon sisällöllinen muuttuminen edellyttää aikaisempaa syvempää ja laaja-alaisempaa osaamista. Vankeinhoidon perustutkinto ja vankeinhoitotutkinto muodostavat nykyisin yhdessä vankeinhoitoalan opistotutkinnon. Nykyiset tutkinnot eivät ole yleisen koulutusjärjestelmän mukaisia sijoittuessaan toisen asteen ja korkea-asteen väliin. Tutkinnot eivät mahdollista jatko-opintoja, ja niiden antama kelpoisuus rajoittuu suhteellisen suppeaan vankeinhoitoalaan.

Esityksen perusteluiden mukaan uusi tutkinto on nykyistä laaja-alaisempi. Se antaa pätevyyden paitsi vankeinhoitoalan, myös rangaistusten täytäntöönpanoalan muihin tehtäviin, mahdollistaa siirtymisen työskentelemään myös lähialoille sekä parantaa jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia.

Esitys ei tuo muutoksia vankeinhoidon perustutkintoon. Valiokunta korostaa tarvetta kehittää myös perustutkintoa siten, että se vastaa vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia. Edellä mainitussa mietinnössään valiokunta totesi, että vankilavirkailijoiden palkkausperusteita on tarkis-

tettava tehtävien vaativuuden ja uusien koulutusvaatimusten mukaan. Palkkausta parantamalla on mahdollista saada alalle nykyistä paremmin koulutettua henkilökuntaa.

Aikaisemman kannanottonsa mukaisesti valiokunta pitää vankeinhoitoalan koulutuksen uudistamista tarpeellisenä ja puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Ammattikorkeakouluopetuksen rahoitus

Uusi rikosseuraamusalan koulutus on ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukaista ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, jota rahoitetaan kuten muutakin vastaavaa opetusta. Valtio ja kunnat vastaavat ammattikorkeakoulujen käyttökustannusten rahoittamisesta siten, että kuntien rahoitusosuus on 43 ja valtion 57 prosenttia.

Hallintovaliokunta on puoltanut lakiehdotuksen hyväksymistä muilta kuin rahoitusratkaisua koskevin osin. Perusteluinaan valiokunta on esittänyt, että vankeinhoito on valtion tehtävä ja valtio on tähän asti rahoittanut kokonaan vankeinhoidon koulutuksen. Hallintovaliokunta on sitä mieltä, että koulutusohjelma aiempaa laaja-alaisempanakaan tuskin merkittävästi pätevöittää koulutettavia sosiaalialan tehtäviin. Kyse on selkeästi valtion intressissä olevan koulutuksen kustannusten siirtämisestä kuntien osittain maksettaviksi. Hallintovaliokunta on katsonut, että ehdotus sisältää uuden tehtävän kunnille. Tämän vuoksi ehdotuksen tulee sisältää asianmukainen rahoitussuunnitelma koulutuksesta kunnille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Sivistysvaliokunta on puolestaan lausunnossaan todennut, että ehdotettu järjestely soveltuu luontevasti Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmään.

Lakivaliokunta toteaa, ettei uudistuksessa ole kyse uuden tehtävän siirtämisestä valtiolta kunnille, vaan ainoastaan olemassa olevan koulutusjärjestelmän kehittämisestä palvelemaan paremmin työnantajien tarpeita. Ammattikorkeakoulujärjestelmä luotiin juuri tätä tarkoitusta varten

eli tuottamaan yliopistoja selkeämmin osaajia käytännön ammatteihin ja asiantuntijatyöhön, olivatpa ne sitten yksityisten työnantajien tai kuntien taikka valtion piirissä.

Ehdotettu rahoitusmalli noudattaa ammattikorkeakouluopetuksen sekä opetus- ja kulttuuri-toimen rahoitusjärjestelmän perusajatusta. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoon on, poliisi- ja sotilaskoulutusta lukuunottamatta, samanlainen kaikessa koulutuksessa. Eri koulutusaloja ei siten pääsääntöisesti erotella sillä perusteella, minkälaisiin ammatteihin koulutuksesta valmistutaan tai kenen palvelukseen koulutettavat tulevat hakeutumaan. Lakivaliokunnan mielestä rikosseuraamusalan koulutusohjelman osalta ei ole perusteltua poiketa ammattikorkeakoulujärjestelmän yleisestä rahoitusmallista.

Ottaen huomioon vankeinhoidon ammattikorkeakouluopintoihin otettavien opiskelijoiden pieni määrä, noin 20 opiskelijaa vuodessa, esityksen vaikutukset valtion ja kuntien talouteen ja niiden väliseen kustannustenjakoon ovat rahoitusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta marginaaliset. Kuntien osalta koulutuksen taloudellinen rasitus jakaantuu asukasmäärien mukaisessa suhteessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäs. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Annika Lapintie /vas
Paula Lehtomäki /kesk

Kari Myllyniemi /kesk
Kirsi Ojansuu /vihr
Veijo Puhjo /vas
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönkä /sd
Mauri Salo /kesk
Timo Seppälä /kok
Lasse Virén /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.

VASTALAUSE

Perustelut

Vankeinhoidon koulutuksen uudelleen organisoimista voidaan pitää kannatettavana. Esitykseen sisältyvä koulutuksen rahoitusratkaisu ei kuitenkaan ole toimiva eikä tarkoituksenmukainen.

Vankeinhoidon koulutus on tähän asti ollut kokonaan valtion rahoittamaa. Lakiehdotuksen hyväksyminen muuttamattomana merkitsee vankeinhoidon koulutuskustannusten osittaista siirtämistä myös kuntien maksettavaksi. Tämä ei ole perusteltua, koska vankeinhoidon koulutuksen järjestäminen on perusluonteeltaan valtion intressissä olevaa toimintaa. Jos kunnille siirretään kokonaan uusia tehtäviä, ehdotuksen tulee yleisten edellytysten ohella sisältää myös riittävä rahoitussuunnitelma ja -ratkaisu kunnille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Vankeinhoidon koulutuksen rahoituksen osalta ratkaisumallin hakeminen pelastusalan ammattikorkeakouluopintojen järjestämisestä ei ole sopivaa. Pelastustoimi on kunnan lakisääteinen tehtävä. Myös pelastustoimen koulutus on kuulunut kuntien toimintaan, ja kunnat ovat siten osallistuneet pelastusalan toisen asteen koulutukseen. Pelastustoimen ja vankeinhoidon koulutuksen rahoitusmallien rinnastus ei ole kuntien näkökulmasta perusteltua pelastustoimen ja vankeinhoidon perustehtävien erilaisuuden vuoksi.

Edellä olevan lisäksi on huomioitava, että niin sotilas- kuin poliisikoulutuskin on järjestet-

ty täysin valtion kustannuksella. Vankeinhoito on hyvinkin rinnastettavissa edellä mainittuihin ammattialoihin, joten myös kulut tulisi kohdentaa valtion maksettavaksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen 1 b § hyväksytään muutettuna seuraavasti:

1 b §

Ammattikorkeakouluopetuksen rahoitus

Laurea-ammattikorkeakoululle suoritetaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuviin käyttökustannuksiin rahoitusta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään *kuitenkin siten, että rahoituksesta vastaa täysimääräisesti valtio*. Ammattikorkeakoulu maksaa Vankeinhoidon koulutuskeskukselle korvausta sen antamasta koulutuksesta. Ammattikorkeakoulu ja koulutuskeskus toteavat korvauksen suuruuden vuosittain ennen varainhoitovuoden alkua. Korvaus määräytyy ammattikorkeakoulututkinnolle lasketun yksikköhinnan ja opiskelijamäärän perusteella.

(2 mom. kuten LaVM)

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2001

Kari Myllyniemi /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Mauri Salo /kesk

Tero Rönni /sd
Sulo Aittoniemi /alk
Toimi Kankaanniemi /kd